

กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดการบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดง
หมอลำของอาจารย์สำราญ บุษผาวาสน์
Learning and Transmission Process of Saxophone Accompaniment for
Morlam Performance by SamranBuphawat

กฤษณะ ทิพย์อักษร* ธนกร เฟ่งศรี

Kritsana Thipakson, Tanaporn Phengsri

นักศึกษาลัทธิไตรยางคศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาศรีไตรศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

kritsanabru@gmail.com*

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดการบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำของอาจารย์สำราญ บุษผาวาสน์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้การบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำของอาจารย์สำราญ บุษผาวาสน์ และ 2) เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำ ของอาจารย์สำราญ บุษผาวาสน์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย อาจารย์สำราญ บุษผาวาสน์และกลุ่มลูกศิษย์ จำนวน 7 คน และให้ข้อมูลทั่วไป 2 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการเรียนรู้ เริ่มเรียนรู้ด้วยตัวเองตั้งแต่อายุได้ 7 ขวบ ด้วยมีใจรักในการเล่นดนตรีและมีความมุ่งมั่นที่จะเป็นนักดนตรีอาชีพ โดยมีพื้นฐานจากครอบครัวที่มีอาชีพหมอลำ และนักดนตรี ก่อให้เกิดการซึมซับทั้งการลำ และการเล่นดนตรีควบคู่กันมาตั้งแต่วัยเด็ก ได้เริ่มศึกษาและฝึกหัดการบรรเลงแซกโซโฟน ครั้งแรกเมื่ออายุได้ 17 ปี กับสืบทอดวิชา นาคร และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจนมีความเชี่ยวชาญ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรับการถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติมจากนักดนตรีอาชีพ จนสามารถคิดค้นบทบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำ ซึ่งมีเทคนิคการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

2. กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำ ของอาจารย์สำราญ บุษผาวาสน์ เริ่มการถ่ายทอดความรู้ โดยการกำหนดเนื้อหา และระยะเวลาในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ จากนั้นจึงเริ่มให้ฝึกการบรรเลงตามบทฝึกการบรรเลงแซกโซโฟนหมอลำ ที่ท่านได้คิดค้นขึ้นมาเอง ประกอบด้วยบทฝึก 4 บทฝึก เป็นการเรียนการสอนแบบการสาธิตเป็นตัวอย่างให้ลูกศิษย์ปฏิบัติตาม และสอดแทรกกลเม็ดวิธีการบรรเลง เมื่อผ่านการฝึกแต่ละบทแล้ว ก็จะมีการประเมินผลการเรียนรู้ของศิษย์ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: กระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอดแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำ

Abstract

Learning and Transmission Process of Saxophone Accompaniment for Morlam Performance by SamranBuphawat is a qualitative research aimed at 1) studying the learning process of performing saxophone in Morlam and 2) investigating the transmission of performing saxophone in Morlam performance by SamranBuphawat. Interviewing and observing forms were used as research instruments to obtain the data from the key informants include; SamranBuphawat, a group of 7 SamranBuphawat's students and another 2 informants for general information.

The findings revealed as follows;

1. SamranBuphawat started his learning process of performing saxophone in Morlam performance when he was 7 years old. He was interested and attentive to be a professional musician because he was born in a family of Molam and musical profession. Accordingly, he has acquired the knowledge of Morlam performance along with music since he was young. He started to learn how to play saxophone when he was 17 years old with Corporal KhantornNakham. Having been practicing and improving continuously as well as sharing his experience and learning from professional musicians, SamranBuphawat finally created an instrumental saxophone music handout in Morlam performance by himself with identical uniqueness.

2. The transmission process of playing the saxophone in Morlam performance by SamranBuphawat starts making outline for contents and time limited for the course before having the students practice playing the saxophone by following his created handout comprised 4 pieces of instrumental saxophone music in Morlam performance in which he has composed. The process of practicing starts with, demonstrating playing the saxophone by SamranBuphawat to his students and following by the students playing the saxophone after him along with some techniques inserted during the course. At the end of each lesson, there is an assessment to see that whether his students pass the criteria or not.

Keywords: Learning Process; Transmission Process; Saxophone Accompaniment for Morlam

บทนำ

หมอลำมีบทบาทต่อสังคมอีสานในด้านต่าง ๆ อาทิ หมอลำในพิธีกรรม หมอลำเพื่อความบันเทิง และการละเล่นพื้นบ้านเป็นการลดช่องว่างวิถีชีวิตสมัยเก่าและสมัยใหม่ บทบาทในฐานะที่เป็นมหรสพในด้านให้ความบันเทิง ให้การศึกษาอบรมสั่งสอนเผยแพร่ศาสนา และรักษาบรรทัดฐานของสังคม สร้างเอกภาพทางการเมือง และความคิด โดยการนำเสนอข้อมูลที่เป็นบรรทัดฐานทางสังคมของชาวอีสาน ตามหลักขนบธรรมเนียมจารีตและประเพณี (จารุวรรณ ธรรมวัตร, 2543) หมอลำเป็นลักษณะการร้องเป็นทำนองตามคำกลอนในหนังสือผู้คนที่จำคำกลอนในลำต่าง ๆ ได้มากและนำไปแสดงในงานบุญต่าง ๆ เรียกว่า “หมอลำ” ในอดีตการลำจะยึดนิทานเป็นหลักในการนำมาเป็นเรื่องที่จะลำซึ่งเรียกว่าหมอลำพื้น ต่อมาการลำก็ได้มีการพัฒนาตัวเองไปในหลายรูปแบบโดยมีผู้คิดแต่งกลอนให้มีความหลากหลายเพื่อให้เข้า

กับเหตุการณ์บ้านเมืองซึ่งเรียกว่าลำกลอนโดยยังคงยึดหลักคำประพันธ์ตามแบบแผนเดิม อาทิ ลำเกี้ยว ลำโจทย แก้ว ลำชิงชู้ ลำเต้ย ลำเพลิน ลำยาว ลำทางสั้น ลำหมู ลำเรื่อง (จารุบุตร เรื่องสุวรรณ, 2520) หมอลำมีอยู่ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ หมอลำหมู และหมอลำกลอน หมอลำหมูมีอยู่ 4 ชนิด ประกอบด้วย หมอลำเพลิน หมอลำแมงต๊อบเต่า หมอลำหมู และหมอลำผีฟ้า ส่วนหมอลำกลอน มีอยู่ 4 ชนิด ประกอบด้วย หมอลำพื้น หมอลำกลอน หมอลำก๊ပ်แก๊บ และหมอลำชิงชู้ (ปิยพันธ์ แสนทวีสุข, 2541) หมอลำ เรียกว่า แอ่วลาว หรือลาวแคน ผู้ขับร้องจะเรียก หมอลำ การร้องจะโต้ตอบกันระหว่างชายหญิง โดยอาจใช้คำผญา หรือใช้คำเกี้ยวพาราสี การลำจะต้องใช้แคนซึ่งทำหน้าที่เป่าคลอให้จังหวะ ในแต่ละท้องถิ่นสำเนียงที่ร้องจะต่างกันไป เรียกว่า “ทำนองลำ” หมอลำมีหลายชนิด อีกทั้งมีลักษณะที่ต่างกันเช่น หมอลำหมูการแสดงจะแต่งกายแบบลิเกภาคกลาง ดำเนินเรื่องรักโศกชิงรักหักสวาท ใช้ผู้แสดงหลายคน บางครั้งก็เรียกว่า “ลิเกลาว” ลำเพลินเป็นหมอลำที่พัฒนาต่อมาจากหมอลำเรื่อง การแต่งกายพัฒนาขึ้นเป็นการแต่งกายด้วยชุดราตรีที่มีการตกแต่งอย่างสวยงาม ท่วงทำนองการลำจะรวดเร็ว มีบทแทรกเพื่อร้องเพลงลูกทุ่ง มีการนำเครื่องดนตรีสากลเข้าไปผสมในการแสดง เช่น กลองชุด ทรัมเป็ต แซกโซโฟน ออร์แกน กีตาร์ กีตาร์เบสแต่ยังคงใช้แคนและพิณบรรเลงประกอบ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2532) เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบหมอลำ คือแคน แต่ในปัจจุบันหมอลำหมูส่วนมากได้นำเอาเครื่องดนตรีฝรั่งมารวมบรรเลงในวง เช่น กลองชุด ทรัมเป็ต แซกโซโฟนและกีตาร์ นอกจากนี้ยังใช้ประกอบเพลงลูกทุ่ง ลำเต้ย และลำเพลิน (เจริญชัย ชนไฟโรจน์, 2526) จะเห็นได้ว่า เครื่องดนตรีที่มีบทบาทในการบรรเลงประกอบหมอลำนอกจากแคนแล้ว ยังมีเครื่องดนตรีสากล คือแซกโซโฟน ที่มีบทบาทในการบรรเลงประกอบลำด้วยเสียงที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัวให้ความรู้สึก ที่หลากหลายทั้งเศร้า สนุกสนาน และเร้าใจ สร้างสีสันให้การแสดงหมอลำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งวงหมอลำทุกวง จะขาดไม่ได้วงหมอลำหลายวงมีความต้องการนักแซกโซโฟนที่มีประสบการณ์ และมีฝีมือมาเป็นสมาชิกในวง สร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ นักแซกโซโฟน จนมีผู้คนจำนวนหนึ่งอยากจะเรียนการบรรเลงแซกโซโฟน เพื่อนำมาประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีในวงหมอลำ

อาจารย์สำราญ บุษผาวาสน์ หลังจากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ก็เข้าสู่วงการหมอลำ โดยได้แสดงเป็นพระเอกตอนเป็นเด็กแสดงกับหมอลำคณะ บ.บุญมีศิลป์ ตั้งแต่บัดนั้นก็ได้ร่วมแสดงตามบุญประเพณีในท้องถิ่นเรื่อยมา เมื่ออายุได้ 17 ปี ก็ได้ย้ายมาอยู่คณะ ส. เสียงทอง ซึ่งเป็นหมอลำที่มีเวที เครื่องเสียง ทั้งนี้หัวหน้าคณะได้หาอาจารย์มาสอนดนตรีโดยมีเครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องดนตรีสากล อาทิ กลองชุด กีตาร์เบส คีบอร์ด แซกโซโฟน เพื่อประกอบการแสดงหมอลำ โดย อาจารย์สำราญ บุษผาวาสน์ ได้อาสาเป็นคนฝึกเป่าแซกโซโฟนตั้งแต่บัดนั้น ส่วนการคิดค้นการเป่าแซกโซโฟนประกอบกับการแสดงหมอลำนั้น เกิดจากประสบการณ์ที่เคยเป็นหมอลำมาก่อน ประกอบกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่นำเสียงดนตรีสากลมาเล่นประสมกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านประกอบการแสดงหมอลำได้อย่างลงตัวน่าสนใจจนเป็นจุดเริ่มต้นของการนำเอาแซกโซโฟนมาบรรเลงกับหมอลำ วงหมอลำคณะอื่นๆ ต่างนำเอาแนวความคิดนี้มาปรับใช้อย่างกว้างขวางจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ท่านยังได้รับเชิญจากนักร้องที่มีชื่อเสียงหลายท่านให้ร่วมบรรเลงแซกโซโฟนในผลงานเพลงของตน อาทิเช่น ทองมี มาลัย, บานเย็น รากแก่น, ป. ฉลาดน้อย ส่งเสริม และศิลปินท่านอื่นอีกมากมาย นอกจากนี้ยังได้มีผลงานการบรรเลงแซกโซโฟน ชื่อ “แซกอีสานสำราญ” ซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางของคนดนตรีและผู้ฟังชาวอีสาน นอกจากนี้ยังได้ถ่ายทอดเทคนิคการบรรเลง ให้แก่ศิษย์เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพเป็นนักแซกโซโฟนหมอลำ ปัจจุบันในวัย 67 ปี ท่านยังได้ร่วมบรรเลง แซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำกับหลายคณะ ด้วยความสามารถและผลงานที่โดดเด่นนี้ จึงได้รับการเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินมรดกอีสาน ผู้มีผลงานดีเด่นสาขาศิลปะการแสดงประเภทดนตรีร่วมสมัยประจำปีพุทธศักราช 2552 จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น

จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยศึกษาประวัติความเป็นมาในกระบวนการเรียนรู้ และการถ่ายทอดการบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำของอาจารย์สำราญ บุบผาวาสน์ เพื่อเป็นแบบอย่างและก่อให้เกิดความรู้ อันเป็นประโยชน์ในการส่งเสริม อนุรักษ์ เผยแพร่และสืบทอดศิลปการบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำของอาจารย์สำราญ บุบผาวาสน์ ซึ่งถือว่าเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ที่ทรงคุณค่า ตลอดจนเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าแก่คนรุ่นหลังและผู้สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้การบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำของอาจารย์สำราญ บุบผาวาสน์
2. เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำของอาจารย์สำราญ บุบผาวาสน์

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field dates) โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ (Interviews) และแบบสังเกต (Observation)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษากระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดการบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำของอาจารย์สำราญ บุบผาวาสน์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยทำการศึกษายาไต่แนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. การนำเสนอข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นนักแซกโซโฟนหมอลำในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดอำนาจเจริญมีบุคลากรผู้ให้ข้อมูลการวิจัยจำนวน 10 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย อาจารย์สำราญ บุบผาวาสน์ กลุ่มลูกศิษย์จำนวน 7 คน และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป 2 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย ประกอบด้วยอาจารย์สำราญ บุบผาวาสน์ ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ การบรรเลงแซกโซโฟนจากอาจารย์สำราญ บุบผาวาสน์ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป

นอกจากนี้ยังมีการสังเกตการณ์ จดบันทึก การถ่ายวิดีโอ และรวบรวมข้อมูลทั้งภาพนิ่ง และการบันทึกเสียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมในงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีทั้งหมด 3 ชุดดังนี้

1.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างชุดที่ 1 สำหรับอาจารย์สําราย บุปผาวาสน์ เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้และการถ่ายการบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำของอาจารย์สําราย บุปผาวาสน์

1.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างชุดที่ 2 สำหรับกลุ่มลูกศิษย์ ผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้การบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำของ อาจารย์สําราย บุปผาวาสน์

1.3 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างชุดที่ 3 สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลบุคคลทั่วไป เกี่ยวกับการเรียนรู้และการถ่ายการบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำของ อาจารย์สําราย บุปผาวาสน์

2. แบบสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) ใช้สังเกตสภาพโดยทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ในพื้นที่ ที่ได้ทำวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. การเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาและค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ ปริญญานิพนธ์ งานวิจัย วิดีทัศน์ จากสำนักวิทยบริการ ห้องสมุด เอกสารที่มีการจดบันทึกไว้จากหน่วยงานราชการ อินเทอร์เน็ต และ ฐานข้อมูลการวิจัย Thailis โดยการรวบรวมแล้วแยกเป็นประเด็นตามเนื้อหา ดังนี้

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Research) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จาก พื้นที่ที่ทำการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอำนาจเจริญ โดยใช้วิธีการสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ที่เป็นทางการ (Formal Interview) การสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ (Informal Interviews) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน

3. การเก็บข้อมูลเริ่มตั้งแต่ เดือนกันยายน พ.ศ. 2559 ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดกระทำข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย และกรอบแนวคิดของการวิจัยการจัดกระทำข้อมูลผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องของข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ให้เรียบร้อย เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.2 สรุบบัญชีข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในแต่ละกลุ่ม แล้วคัดแยกให้เป็นหมวดหมู่และสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่ทำการศึกษาค้นคว้า

1.3 นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงตามความมุ่งหมายของการวิจัย หลังจากการจัดกระทำกับข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) แล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อเป็นการตรวจสอบพิสูจน์ด้านความถูกต้อง ด้านความเที่ยงตรงของข้อมูล ซึ่งจะมีการตรวจสอบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านข้อมูล ด้านผู้ศึกษาวิจัยด้านทฤษฎี และด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.3.1 ด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือการตรวจสอบข้อมูลด้านสถานที่ ด้านเวลา และด้านบุคคล

- 1) ด้านสถานที่ เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลจากต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่
- 2) ด้านเวลา เพื่อตรวจสอบว่าถ้าข้อมูลต่างเวลากันข้อมูลจะต่างกันหรือไม่
- 3) ด้านบุคคล เพื่อตรวจสอบว่าถ้าผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนกันหรือไม่

1.3.2 ด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือ ตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันอย่างไร โดยเปลี่ยนตัวข้อมูลและเป็นข้อมูลเรื่องเดียวกัน

1.3.3 ด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือการตรวจสอบว่าถ้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่แตกต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

1.3.4 ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกันในการเก็บข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตคู่กับการสัมภาษณ์ และการศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยข้อเท็จจริง และหลักทฤษฎีต่างๆ ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปมาน (Induction) คือ วิธีตีความจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นหรือจากปรากฏการณ์ในพื้นที่ แล้วนำมาวิเคราะห์และสรุปผล

2.2 การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด ๆ (Typological) ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไป และการตีความโดยใช้แนวคิดทฤษฎีหลักที่มีอยู่ในแนวทางในการวิเคราะห์

การนำเสนอข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อผู้วิจัยได้ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงผลการศึกษิตตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และภาพประกอบที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. กระบวนการเรียนรู้การบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำของอาจารย์สำราญ บุษาวาสน์ จากการศึกษา พบว่า อาจารย์สำราญ บุษาวาสน์ เริ่มศึกษาด้านดนตรีโดยเริ่มจากเครื่องดนตรีพื้นบ้าน พิณ แคน โหวด และเรียนการแสดงหมอลำควบคู่กันไป เนื่องจากครอบครัวเป็นหมอลำจึงได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก กระบวนการเรียนรู้ทางดนตรีเริ่มตั้งแต่อายุ 7 ขวบ เนื่องจากมีความชื่นชอบและต้องการเป็นนักดนตรีอาชีพเพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว เมื่ออายุได้ 17 ปี ได้เริ่มเรียนการบรรเลงแซกโซโฟน กับสิบโทจันทร์ นาคำ ตรียางค์ทหารบก การนำแซกโซโฟนมาบรรเลงประกอบการแสดงของหมอลำนั้น ท่านเป็นผู้คิดค้นขึ้นมาเองจากประสบการณ์และความรู้จากการเล่นตรีพื้นบ้านและเพลงพื้นบ้านอีสาน

นำมาประยุกต์และดัดแปลงจนสามารถนำมาบรรเลงโดยอัลโตแซกโซโฟน ได้รับการยอมรับกันอย่างแพร่หลาย สามารถสรุปกระบวนการเรียนรู้ได้ 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการเรียน เริ่มเรียนแซกโซโฟนครั้งแรก เหตุด้วยมีใจรักในการเล่นดนตรีและความมุ่งมั่นที่จะเป็นนักดนตรีอาชีพ และเพื่อสืบสานมรดกที่เป็นภูมิปัญญาของชาวอีสาน

ขั้นที่ 2 ผู้ถ่ายทอดความรู้ อาจารย์สำราญ บุบผาวาสน์ ได้เริ่มศึกษาการบรรเลงแซกโซโฟนครั้งแรกเมื่ออายุได้ 17 ปี กับสิบโทจันทร์ นาคำ คุริยางค์ทหารบก ซึ่งเป็นครูที่ทางคณะหมอลำ ส.เสียงทองได้ติดต่อให้มาสอนดนตรีสากลให้นักดนตรีในวง

ขั้นที่ 3 เนื้อหา เทคนิคและวิธีการที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ในการเรียนแซกโซโฟน ประกอบด้วย ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับแซกโซโฟน วิธีการเป่าแซกโซโฟน การไล่ระดับเสียงแซกโซโฟน การไล่บันไดเสียง การฝึกบรรเลงเพลง และเทคนิคบรรเลง

ขั้นที่ 4 การพัฒนาทักษะ จนได้รับการยอมรับให้เป็นนักดนตรีหมอลำอาชีพ ในส่วนนี้จะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์สำราญ บุบผาวาสน์ โดยตรง หลังจากที่ได้เรียนรู้การบรรเลงแซกโซโฟนจากขั้นพื้นฐานเมื่ออายุ 17 ปี จนสามารถออกแสดงต่อสาธารณชนได้ จากนั้นก็ฝึกฝนและพัฒนาตนเอง เรียนรู้และหาประสบการณ์ด้วยการปฏิบัติจริงบนเวทีแสดงหมอลำในเรื่องของวิธีการบรรเลง เทคนิคการบรรเลง การอ่านโน้ตสากล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักดนตรีท่านอื่น จนสามารถเป็นผู้คิดค้นบทบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำขึ้นมาเองถึง 4 บท โดยการนำเอาทำนองเพลงพื้นบ้านอีสานมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ท่วงทำนองที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ จนได้ทำนองที่สมบูรณ์และเป็นแม่แบบในการใช้บรรเลงประกอบการแสดงของหมอลำ จนถึงปัจจุบันนี้

2. กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำของอาจารย์สำราญ บุบผาวาสน์ จากการศึกษาพบว่า มีกระบวนการเพื่อให้ความรู้แก่ศิษย์เป็นลำดับขั้น และการถ่ายทอดจะทำเหมือนกันทุกคนโดยเริ่มจากง่ายไปหายาก ส่วนความสามารถของศิษย์หลังจากที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ นั้น ขึ้นอยู่กับความขยันและการพัฒนาตนเอง มีระยะเวลาในกระบวนการถ่ายทอดประมาณ 1 เดือน หลังจากนั้นสามารถรับการถ่ายทอดได้ตลอดเมื่อมีเวลาว่าง โดยมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 วิธีการเลือกบุคคลเข้ามาเป็นศิษย์ในการคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นศิษย์นั้น ท่านให้ความสำคัญกับผู้สนใจอยากมาศึกษาเกี่ยวกับการบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำอย่างเท่าเทียมกันทุกคน ถึงแม้จะมีพื้นฐานในการบรรเลงประเภทอื่นมาก่อนขอให้มีความใจรักในการเล่นดนตรีและหมอลำ

ขั้นที่ 2 เนื้อหาและระยะเวลาในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ ในเวลา 1 เดือน ที่ทำการถ่ายทอดความรู้เริ่มจากการทำความเข้าใจในประวัติความเป็นมาของการนำเอาแซกโซโฟนมาบรรเลงประกอบการแสดงหมอลำ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับแซกโซโฟน วิธีการเป่าและการไล่ระดับเสียง การไล่บันไดเสียงทั้งบันไดเสียงเมเจอร์ และบันไดเสียงไมเนอร์ เมื่อฝึกให้คล่องแล้ว จึงเริ่มให้ฝึกบทบรรเลงที่ท่านเป็นผู้คิดค้นขึ้นมา โดยกำหนดให้ฝึกบรรเลงจากง่ายไปหายากตามลำดับมีทั้งหมด 4 บทฝึก การเรียนรู้ต้องได้รับการถ่ายทอดจากท่านโดยตรง ถึงจะสามารถอ่านและเข้าใจในแต่ละแบบฝึก จนเกิดความชำนาญตามระยะเวลาที่กำหนด

ขั้นที่ 3 กลวิธี และวิธีการถ่ายทอดความรู้ หลังจากขั้นตอนการรับศิษย์แล้ว จะเริ่มกระบวนการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำ โดยเริ่มจากการเรียนรู้ในเรื่องของจังหวะ จากนั้นจึงนำเข้าสู่วิธีการถ่ายทอดกลวิธีบรรเลงแซกโซโฟน คือ กลวิธีการใช้ลมหายใจและการควบคุมด้วยลิ้นที่ถูกต้อง การเป่าเสียงระรัว การทริล (Trill) การเบนด์เดอร์ (Bender) ในบางครั้งอาจเรียกว่าการโหนเสียง รวมถึงกลวิธี การสะบัด (Grace note) การสะบัด หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าโน้ตประดับ ผู้ถ่ายทอดจะสาธิตให้ดู จากนั้นให้ผู้รับการถ่ายทอดทำตาม และฝึกจนชำนาญ เพราะเป็นกลวิธีที่มี

ความสำคัญและต้องใช้ในการบรรเลงเพื่อให้เกิดความไพเราะ

ขั้นที่ 4 ทดสอบและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อทดสอบความรู้หลังการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ วิธีการทดสอบโดยการสังเกตความสามารถของศิษย์ในเรื่องการจดจำบทฝึก ว่ามีความแม่นยำเพียงใด โดยให้บรรเลงและท่องทำนองให้ฟัง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามโน้ตเพลง จังหวะ ทำนอง และสามารถใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดได้ถูกต้องเหมาะสม มีความไพเราะน่าสนใจเพียงใด และนอกจากนี้ยังสังเกตเรื่องปฏิภาณไหวพริบต่าง ๆ ขณะบรรเลงว่ามีการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเองเข้าไปในแบบฝึกที่ถ่ายทอดให้ ว่าทำได้ดีเพียงใด หลังจากการสังเกตการบรรเลงในลักษณะต่าง ๆ แล้ว หากลูกศิษย์ยังบรรเลงได้ไม่ดี ก็จะช่วยปรับปรุงเทคนิคการบรรเลงให้ จากนั้นก็ให้ศิษย์นำไปฝึกการบรรเลงให้ดีขึ้น จนสามารถออกแสดงต่อสาธารณชนได้ โดยในช่วงแรกมีผู้ถ่ายทอดจะคอยดูแลให้คำแนะนำอยู่เสมอ เมื่อเห็นว่าผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดสามารถบรรเลงได้ดีและผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้ว ก็สามารถก้าวไปสู่การเป็นนักดนตรีหมอลำอาชีพ ถือว่ากระบวนการถ่ายทอดเสร็จสมบูรณ์

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดการบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำของอาจารย์สำราญ บุปผวาสน์ สามารถอภิปรายผลและสรุปผล ได้ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการเรียนรู้การบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำของอาจารย์สำราญ บุปผวาสน์ พบว่า กระบวนการเรียนรู้ ของอาจารย์สำราญ บุปผวาสน์ นั้น เริ่มเรียนรู้ด้วยตัวเองตั้งแต่อายุได้ 7 ขวบ ด้วยมีใจรักในการเล่นดนตรีและมีความมุ่งมั่นที่จะเป็นนักดนตรีอาชีพ เนื่องจากพื้นฐานครอบครัวที่มีอาชีพหมอลำและนักดนตรี ทำให้เกิดการซึมซับทั้งการลำและการเล่นดนตรีควบคู่กันมาตั้งแต่วัยเด็ก โดยเริ่มจากเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ส่วนการเรียนรู้การบรรเลงแซกโซโฟนนั้น อาจารย์สำราญ บุปผวาสน์ ได้เริ่มศึกษาการบรรเลงแซกโซโฟนครั้งแรกเมื่ออายุได้ 17 ปี กับสิบโทจันทร์ นาคำ ซึ่งเป็นครูที่ทางคณะหมอลำที่อาจารย์สำราญ บุปผวาสน์ สังกัดอยู่ มาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ จากนั้นฝึกฝนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจนมีความเชี่ยวชาญ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรับการถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติมจากนักดนตรีอาชีพ จนสามารถคิดค้นบทบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำขึ้นมาด้วยตัวเอง ซึ่งมีเทคนิคการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองซึ่งมีเทคนิคการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง สอดคล้องกับ แนวคิดและทฤษฎีการฝึกซ้อมของ Baron (1984) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการฝึกซ้อมดนตรีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับที่เราเริ่มเรียนดนตรี และเป็นกิจกรรมที่จะคงอยู่คู่ต่อไปตลอดชีวิตของการเล่นดนตรี ความหมายและวิธีการฝึกซ้อมจะเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมของวัย และตามความสามารถที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการแสดงดนตรีเป็นเรื่องของต้องใช้ทักษะฝีมือ ซึ่งต้องมีความชำนาญในการปฏิบัติ เหมือนในการแสดงในสาขาอื่น ๆ ดังนั้น การฝึกซ้อมจึงเป็นสิ่งที่นักดนตรีต้องทำจนกระทั่งเรียกได้ว่า เป็นการฝึกซ้อม เป็นวิถีชีวิตของนักดนตรีแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนคือ การเตรียมการซ้อม วิธีการซ้อม ขั้นตอนการฝึกซ้อม และการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมควรที่จะต้องเรียนรู้และฝึกปฏิบัติตลอดชีวิตและพร้อมจะก้าวสู่เวทีการแสดงอยู่เสมอ ในงานศิลปะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิฐพงษ์ อุเทศธำรง (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ของครูภูมิปัญญาไทยด้านศิลปกรรมดนตรีพื้นบ้าน ในจังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ของครูภูมิปัญญาไทยด้านศิลปกรรมดนตรีพื้นบ้านนั้น เริ่มต้นเรียนรู้ด้วยตนเอง จากสภาพแวดล้อมที่ตนเองอยู่อาศัย ครอบครัวประกอบอาชีพเป็นหมอลำและเล่นดนตรี ทำให้เกิดการซึมซับการเล่นดนตรีพื้นบ้านมาตั้งแต่วัยเด็ก และพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีการจดจำจากสิ่งที่ผู้ใหญ่ทำ หรือที่เรียกว่า ครูพักลักจำ ฝึกฝนตนเองให้มีความเชี่ยวชาญ และได้รับการถ่ายทอดความรู้จากนักดนตรีพื้นบ้านท่านอื่น จนเกิดเชี่ยวชาญ จนสามารถคิดค้นเทคนิคการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และ สอดคล้องกับงานวิจัย

ของ จิราวัลย์ ชาเหลา (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดศิลปะการแสดงของหมอลำอาชีพได้กล่าวว่า หมอลำอาชีพมีกระบวนการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการเรียนจากการมีใจรักที่จะเป็นหมอลำอาชีพ และเพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว เรียนรู้โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะจดจำจากตัวอย่างจากครูผู้ถ่ายทอด ผักผ่อนตนเองการด้วยการปฏิบัติจริง และพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง

2. กระบวนการถ่ายการบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำ ของอาจารย์สำราญ บุปผวาสน์ พบว่า กระบวนการถ่าย ของอาจารย์สำราญ บุปผวาสน์ นั้น มีรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นขั้นตอน กระบวนการถ่ายทอดเบื้องต้นใช้ระยะเวลาประมาณ 1 เดือน ประกอบด้วย วิธีการเลือกบุคคลเข้ามาเป็นศิษย์ อาจารย์ให้ความสำคัญกับผู้สนใจที่อยากศึกษาเกี่ยวกับการบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำอย่างเท่าเทียมกันทุกคน ขอให้มีความใจรักในการเล่นดนตรีและหมอลำซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาวอีสาน จากนั้นเริ่มทำการถ่ายทอดความรู้ โดยการกำหนดเนื้อหาและระยะเวลาในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ ในส่วนเนื้อหาจะเริ่มจากประวัติความเป็นมาของการนำเอาแซกโซโฟนมาบรรเลงประกอบการแสดงหมอลำ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับแซกโซโฟน วิธีการเป่าแซกโซโฟนที่ถูกวิธี การไล่ระดับเสียงและบันไดเสียงทั้งบันไดเสียงเมเจอร์ และบันไดเสียงไมเนอร์ ให้ได้เสียงที่มีคุณภาพและไม่เพี้ยน จากนั้นจึงเริ่มให้มีการฝึกบรรเลง ขั้นนี้จะเป็นขั้นตอนการถ่ายทอดที่สำคัญมาก เมื่อผู้ถ่ายทอดได้สอนตามวิธีการเป่าแซกโซโฟนตามขั้นตอนและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องทุกอย่างแล้ว จากนั้น จึงเริ่มให้ฝึกการบรรเลง ตามบทฝึกการบรรเลงแซกโซโฟนหมอลำที่ท่านคิดค้นขึ้นมาเป็นรูปแบบของสลายลำเพลิน โดยวิธีการบรรเลงเป็นตัวอย่างและให้ลูกศิษย์ปฏิบัติตามเมื่อลูกศิษย์สามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องแล้ว จึงเริ่มสอดแทรกกลเม็ดวิธีการบรรเลง และเทคนิคพิเศษ อารมณ์เพลง รวมทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ศิษย์เพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลง ทำการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญมากยิ่งขึ้น ซึ่งใช้ระยะเวลาประมาณ 20 วัน ประกอบด้วยบทฝึก 4 บทฝึก เมื่อผู้ได้รับการถ่ายทอดสามารถบรรเลงตามบทฝึกได้แล้ว อาจารย์สำราญ บุปผวาสน์ จะทดสอบและประเมินผลการเรียนรู้ของศิษย์ หลังจากที่ได้รับถ่ายทอดทุกครั้ง เมื่อผลการเรียนรู้เป็นที่น่าพอใจ จึงเริ่มทำการถ่ายทอดความรู้ในบทฝึกต่อไปตามลำดับ สอดคล้องกับจากรูวรรณ ธรรมวัตร (2543) กล่าวว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาอีสาน คือการถ่ายทอดความรู้ที่สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งมายังคนอีกรุ่นหนึ่ง มีอยู่หลายวิธีขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมาย และเนื้อหาที่ต้องการจะสื่อสาร วัฒนธรรมอีสานมีวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาหลายรูปแบบ เช่น ใช้วิธีการบอกเล่า พิธีทางพุทธศาสนา พิธีกรรม และวัฒนธรรม การถ่ายทอดภูมิปัญญาด้วยวิธีการบอกเล่า การมีกิจกรรมร่วมกันหรือช่วยเหลือกัน ผู้อาวุโสหรือที่มีความรอบรู้เป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สราวุธ สีหาโคตร (2557) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงแคนลายแม่บทของครูสมบัติ สิมห้ำ กล่าวว่า กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงแคนลายแม่บทของครูสมบัติ สิมห้ำ กระบวนการเริ่มจากการรับเข้าเป็นศิษย์ จากนั้นจึงเริ่มทำการถ่ายทอดความรู้สถานที่ถ่ายทอดจะเป็นที่บ้าน หรือ ตามสถานศึกษาที่ท่านไปเป็นอาจารย์พิเศษ มีหลักในการสอนทักษะการบรรเลงแคนโดยมีวิธีสอนที่หลากหลาย คือ สอนตามความสามารถของผู้เรียน เน้นการบรรเลงมากกว่าบทเพลงเน้นพื้นฐานการบรรเลงที่ถูกต้อง และสอนทักษะอย่างเป็นขั้นตอน จากนั้นก็ถ่ายทอดเทคนิคการบรรเลง และพัฒนาสุนทรียภาพ และความซาบซึ้งในดนตรีให้แก่ผู้ที่รับการถ่ายทอด เมื่อผู้ที่รับการถ่ายทอดบรรเลงได้แล้ว ขั้นตอนสุดท้ายคือ การวัดผลและประเมินผล โดยวัดจากความถูกต้องแม่นยำลวดลายแคนที่ทำการบรรเลง และ จากความไพเราะขณะบรรเลงและสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรกฎ วงศ์สุวรรณ (2549) ได้ทำการวิจัยในเรื่อง กระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของปราชญ์ชาวบ้าน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้กล่าวว่า การเลือกเพลงสอนเลือกตามความเหมาะสมกับนักศึกษาแต่ละชั้นปี ถ่ายทอดโดยวิธีการ मुखปฐะหรือการถ่ายทอดด้วยเสียงร้อง การสาธิตหรือต่อเพลงโดยการปฏิบัติให้ดูเป็น

ตัวอย่างแล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม มีวิธีการประเมินผลจากการสังเกตการบรรเลงหรือการขับร้องของนักศึกษา โดยให้ปฏิบัติให้ดูเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้การบรรเลงแซกโซโฟนประกอบการแสดงหมอลำของ อาจารย์สำราญ บุบผาวาสน์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรมีการนำความรู้จากการวิจัยในครั้งนี้ ไปบูรณาการกับรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ ประเภทแซกโซโฟน เพื่อเพิ่มทักษะความรู้ในการนำเครื่องดนตรีสากลบรรเลงในรูปแบบเพลงพื้นบ้านอีสาน เพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางภูมิปัญญาของอาจารย์สำราญ บุบผาวาสน์

1.2 ควรมีการบูรณาการ กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ด้านมรดกทางภูมิปัญญา ของอีสานในด้านอื่น ๆ ให้เข้าไปสู่ระบบการศึกษาของท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปะและ วัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานให้คงอยู่สืบไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ในด้านอื่น ๆ และใน พื้นที่อื่น ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ ที่มีอยู่อย่าง แพร่หลายในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มอาเซียน

เอกสารอ้างอิง

- กรกฎ วงศ์สุวรรณ. (2549). การศึกษากระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของปราชญ์ชาวบ้านในมหาวิทยาลัย ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.(วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- จารุบุตร เรืองสุวรรณ. (2520). ของดีอีสาน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2543). ภูมิปัญญาอีสาน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- จิราวัลย์ ชาเหลา. (2546). กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดศิลปะการแสดงอาชีวะ. (วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- เจริญชัย ชนไฟโรจน์. (2526). ดนตรีพื้นบ้านอีสาน. มหาสารคาม: ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ดิฐพงษ์ อุเทศธรรมรงค์. (2556). กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ของครูภูมิปัญญาไทยศิลปกรรม (ดนตรีพื้นบ้าน) ในจังหวัดอุบลราชธานี. (รายงานการวิจัย). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี.
- ปิยพันธ์ แสนทวีสุข. (2541). การสร้างฐานข้อมูลทางดนตรีและศิลปะการแสดงพื้นบ้านอีสาน. (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สรายุทธ สีหาโคตร. (2557). การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงแคนลายแม่บทของครูสมบัติ ลิ้มหล้า. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2532). ร้องรำทำเพลง: ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม. กรุงเทพฯ: มติชน.
- Baron, Samuel. (1984). Instrumentalist: Practicing As a way of life. Illinois. Instrumentalist Publishing Company.

Translated Thai References

- Korakot Wongsuwan. (2006). A Study Transmission Method of Thai Musical Instruments by Local Scholars in RajabhatBansomdejhaopraya University.(Master of Education Thesis, Silpakorn University).
- Jaruboot Ruengsuwan. (1977). The Valuable Core of Isan.(4thed.). Bangkok: Religious Publishing.
- Jaruwan Thammawat. (2000). Isan Local Wisdom.(3rded.).UbonRatchathani: Siritham Offset.
- Chirawan Salao. (2003). The Process of Learning and Conveying the Professional Performing Art.(Master of Education Thesis, Mahasarakrm University).
- Jarernchai Chonpairot. (1983). Local Isan Music.Mahasarakham: Departmentof Musical Study, Faculty of Humanities SinakarinwirotMahasakham University.
- Ditthapong Uthetthamrong. (2013). The Process of Learning and Transferring knowledge of Thai Folk Musical Wisdom Teachers in UbonRatchathani Province.(Research Report).UbonRatchathani: UbonRatchathaniRajabhat University.
- Piyapun Santaveesuk. (1998). The Creation of Database of Isan Music and Performance Arts.(Research Report).Mahasarakham: Mahasarakham University.
- Sarawut Srihakhot. (2014). A Study of Transmission Process of Prototypical Khaen Performance bySombudSimla.(Masterof Education Thesis, Chulalongkorn University).
- Sujit Wongthet. (1989). Singing, Dancing and Performing: The Siamese Music and Dance. Bangkok: Matichon.